

HRVATSKA RIEČ

PREDPLATA: ZA ŠIBENIK DONAŠANJEM U KUĆU TE ZA AUSTRO-UGARSKU POŠTOM NA MJESEC K 125. ZA TROMJESEC K 375 POLUGODIŠNJE I GODIŠNJE RAZMJERNO. — ZA INOZEMSTVO K 15 I POŠTARINA — PLATIVO I LUTUŽIVO U ŠIBENIKU.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

JUTARNJI LIST
IZLAZI SRIEDOM, PETKOM I NEDJELJOM

Telefon br. 31. — Čekovni račun 71.049

UREDNIČTVO I UPRAVA „HRVATSKE RIEČI“ NALAZE SE U „HRVATSKOJ TIŠKARI“ (DR. KRSTELJ I DRUG) — RUKOPISE NE VRAĆAJU SE. — NEFRANKIRANA SE PISMA NE PRIMAJU.

OGLASI PO CIBNIKU.

Mi se ne bojimo.

Ovako je doviknuo svima, i vladi velikim strankama i malim strankama, sred burnog odobravanja parlamenta u proračunskoj debati, predsjednik hrvatsko-slovenskog kluba dr. Šusteršić. U času, kada vlada i velike stranke hoće da si podiele vlast na naš račun, iz predstavništva hrvatsko-slovenskog naroda dovikuje se vlastodržcima: Bez nas nećete! Ako pak hoćete i protiv nas, onda vam kažemo, da se mi vas ne bojimo! U ovom je parlamentu samo jedna moćna stranka, jedinstvena i jaka, to je naša stranka, za kojom stoje milijuni naroda!

Jednom je habsburška monarhija imala tri položaja: njemački i talijanski je izgubila, pa ostaje sada južnoslavenski, ali svi naši državnici sistematski rade na tome, da i ovaj položaj izgubi. Hrvatske i slovenske zemlje težište su ciele monarhije, i kad bi ih monarhija izgubila, prestala bi biti relevantna. Dinastična čuvstva južnih Slavena glavna su moć monarhije za njen položaj na Jadranu, i tamo dolje odlučit će se njena sudbina kao valesile. Ne smijemo zaboraviti, da udarac Italije proti Tripolisu mogao bi se jednog dana okrenuti proti Albaniji, pa i proti kojoj drugoj zemlji koja nam je bliža od Albanije!

Dr. Šusteršić podsjetio je vlastodržce na glasine što se pronose o balkanskoj konfederaciji, koja bi u prvom redu bila uperena protiv balkanske trgovinske politike habsburške monarhije. Što bi bilo, da naše južne zemlje budu odjednom izložene jednom udaru, što bi bilo da taj udar stranih sila bude uperen proti našem Jadranu, a ne bismo imali željezničkog spoja sa Dalmacijom? Ipak u programnoj besjedi ministra predsjednika grofa Stürgaha ni jedne jedine riječi o dalmatinskim željeznicama. Bečka centrala oduvdje se od nas sve to više u svakom pogledu, pa zato nijedan od ministara Stürgahovog kabineta ne uživa ni najmanje našeg povjerenja.

Kada je dr. Šusteršić ovim svojim znamenitim političkim govorom označio stanovite Hrvata i Slovenaca spram vlade grofa Stürgaha i izrazivao joj najveće nepovjerenje, jedan novi događaj dokumen-

tirao je neprijateljsko raspoloženje vlastodržaca prama hrvatskom narodu.

Kada, na primjer, bosanska vlada daje obaviti premetačinu u kancelariji predsjednika „Hrvatske Narodne Zajednice“ dra Sunarića da ustanovi, da li se „Hrvatska Narodna Zajednica“ bavi politikom, jer da bi tim prekoračila svoj zakonični djelokrug, onda hrvatski narod mora doći do zaključka da je ovakav postupak protiv jedne organizacije, koja je za doba aneksije vrijedila monarkiji više od stotina tisuća vojnika, nedostojan jedne poštene i civilizovane uprave; mora doći do uvjerenja, da je samo neprijateljsko raspoloženje krama, dostojnim jedino Bachovih vremena, hoće da šikanizira i progoni, jer bi se bavila politikom, jednu našu narodnu organizaciju koja za kritičnih vremena prigodom aneksije, silom okolnosti, i nije bila drugo do jedno moćno sredstvo u rukama politike grofa Aehrenthala za prodiranje na Balkan. Čemu bosanski policaji ne zadvoje u kancelarije i stanove upravitelja „Hrvatske Narodne Zajednice“, kad imaju prilike da zaplene tolike memorandume i izvaje koje dirale i u suverenitet Sultanu?

Ali bosanski policaji uzeše na nišan „Hrvatsku Narodnu Zajednicu“, jer su neke političke ličnosti, koje su istodobno i upravitelji „Zajednice“, sudjelovale svepravaškoj konferenciji u Zagrebu. Pretražena je kancelarija dra. Sunarića, da se izpiše sve što se na politiku odnosi, u prvome redu sve što se odnosi na svepravašku konferenciju, zatim na odnošaj „Zajednice“ prama hrvatskom saborskom klubu i prama hrv. narodnom veću.

Netko ovaj postupak bosanske vlasti tumači kao da je uzledio na policaj magjarske vlade, koja u svepravaškoj akciji vidi pogibelj po dualističkim ustav, dok drugi dovode ga u savez sa pripremanjima monarkije na turskoj, srbskoj i crnogorskoj medji, da se Bosna prepara za događaje kako je za aneksiju bila preparira Banovina. Istina je svakako u tome, da je bosanska vlada u ciolom svom djelovanju samo jedna ekspoziura magjarsstva, koje ide za tim da hrvatstvo u Bo-

snj potisne. U prvome redu magjarski vlastodržci poduzimlju sva moguća sredstva da razbiju sporazum između Hrvata katolika i muslimana, pogodujući u svakom pogledu Srbe, kako ih je pogodovao pok. Kallay koji je u svojoj „Poviesti Bosne“ dokazivao njeno srbstvo.

Mi odvratne mjere bosanske policije uzimamo isto tako ravnodušno kako smo pred tri godine uzimali ravnodušno i njene komplimente. Ali bilo je ljudi koji su svepravašku akciju nastojali pripisati faktorima koji su tuđi hrvatskom narodu. Nedavna razprava u peštanskom saboru, pa i ovaj najnoviji postupak bosanske vlade dokazom su, kako je svepravaška sloga zazona svim onima kojima je do podređenosti našega naroda, Ali ovakova zanovetanja urodit će sasna drugim plodom nego si oni žele. Pravaška vojska rasti će, ali ne znamo, da li će u istoj mjeri rasti i povjerenje naroda u one koji dozvoljavaju da se ovakvim progonoima izkušava njegovo ustrpljenje.

Dinastična čuvstva južnih Slavena glavni su oston monarkije za njen položaj na Jadranu — rekao je u svom govoru dr. Šusteršić. Ali pogibeljno je igrat se s čuvstvima narodnim. Kome je do toga da taj oston monarkije na Jadranu bude što jači, nastojat će da se uvaže naše zakonite težnje. Bude li se pak i dalje nas nastapovalo, izazivalo, izkušavalo, sve to neće nas smestiti u našem radu, jer prožeti svičuju zakonitosti i opravdanosti naših težnja moći ćemo svima doviknuti: Mi se ne bojimo.

ŠIBENIK, 14 studenog.

„Narodni List“, glasilo za interese gosp. Biankinia i ostalih utvaraških klika, dao se na pisanju, u oči nastupa jezične naredbe. Glasilo za interese mi ne zamjeramo, što se u tom pitanju istovjetuje sa službenom „Smotom Dalmatincima“, jer napokon gosp. Biankini i gosp. Nardelli u tom pitanju su bili jedna osoba. Prema tom naravno je da se i službeni list podpunno slaže sa organom za interese itd. Sve smo ti mi znali, pa nas ne čudi. Ali nas ipak čudi glasilo za interese kad se veseli, da je Smotra još polu službeni list, a ne mi, koji se tobože nari-

vavamo, da to budemo. Zar se „Narodni List“ boji? I od kud njemu taj strah?

Neka bude mirno glasilo za interese gosp. Biankinia i drugova, mi mu nećemo smetati. Gospod. Biankini može i nadalje biti liferant i uživao raznih quartieretta.....

U ostalom bilo bi nam drago znati, pa bi molili glasilo za interese gosp. Biankinia, da nam javi, kad i gdje i po čemu je na opazio da se mi narivavamo.....

Bilo bi nam drago znati, i sad ima riječ glasilo ga interese.

Naše ribarstvo pred propašću.

Otrag dvie godine u našoj zemlji bila je postala takova jagma za osnivanjem ribarskih i kotarskih gospodarskih zadruga, da smo bili prisiljeni u jednom članku sve ovo nazvati maniom. Neki su nam prigovarali i prepisali čak osobnosti, koje mi nikada nismo imali, jer nama su prešnji obći interesi od interesa pojedinca, ali mi smo na ovaj prigovor mučali, čekajući, da samo vrijeme reče svoju. I nismo se prevarili. Danas trebena da ustajemo mi na obranu naših tvrdnja izrečenih i napisanih otrag dvie godine u pogledu ribarskih zadruga, jer to čine mjesto nas oni isti ljudi, koji su nas onda napadali pripisujući nam osobnosti. Tada je bilo proti nama službenih i neslužbenih ljudi. Danas službeni ljudi, u svojim službenim izvještajima pišu, da su sve zadruge ribarske u pasivu, a neslužbeni ljudi pitaju povratku svojih kapitala uloženi kod ribarskih zadruga, inače priete bujnom.

Nema sumnje, da je izjava službenih ljudi, izrečena u jednoj službenoj sjednici, uplivala na neslužbene ljude, koji čujuči ili čitajući od službene čovjeka, da su njihovih kapitali u pogibelji, traže povratke istih u što kraće vrijeme, inače ovdje imanje upravitelja zadruga, koji potpisuše mjernice, a kojima nebi smilo biti mjesta u zdravu zadrugarstvu.

Dakle ribarsko zadrugarstvo nam je u pasivu, košto doista i jest. Koji je tome uzrok i što bi morali uraditi, da se ovog oslobodimo? Službeni ljudi, ili bolje službeni čovjek to nam ne kaže. Pošto nam ribarsko zadrugarstvo leži na srcu, jer u

njemu vidimo spas našeg ribarstva i ribara, reći ćemo mi našu otvoreno, ma nam po stoti put pripisivali osobnosti, koje mi nismo nikada imali niti ih imamo, a uzdamo se u Boga da ih ni u buduću imati nećemo.

Prvi i glavni uvjet, da nam zadrugarstvo ili bolje jedva zadruga napreduje jest taj, da mjesto, ljudi i t. d. čute potrebu takove Zadruga i da se uoči i tielom za nju zauzmiđu i u njoj sudjeluju. Drugo, da na upravu zadruga postavimo ljude, koji se razumiju u ribarstvo i da barem pojme svoje starješinske dužnosti, a napokon da budu upućeni u najelemenarnije pojmove knjigovodstva. Pri osnivanju ribarskih zadruga i na našoj zemlji, jesu li se osnivajući držali ovog puta? Ne.

Pomorska vlada, istina, izdala je nekakovu priručnu knjigu za osnivanje ovih zadruga, koja je bila skroz suvišna, jer pisana ko prevod s njemačkog na talijanski, a s talijanskog na hrvatski, dosta tvrdi i nerazumljivo po ribare, ali nije uradila ono, što je glavno, t. j. nije dala tiskati podupne knjige za vođenje zadržnih poslova, a i one, što je tiskala, ne odgovaraju zakonskim trgovačkim propisima, jer su manjkave i nepodpune. Pomorska vlada dakle u ovom pravcu nije postupala kako je imala, jer nije dala zadrugama u ruke uređene zadržne knjige.

Za napredak jedne zadruga neobhodno je potrebno, da se knjige zadržne vode u redu i bez zaostatke. Ovo se može postići jedino, ako se nadje zato sposobna čovjeka i ako ga se uputi u tome. Je li ovo izvela pomorska vlada? Nije.

Rekli smo, da bi ribarske zadruge morali osnivati samo u mjestima, koji čute potrebu toga, dakle u mjestima gdje je pučanstvo pretežno ribarsko i u ribarenje se razumije, nu ovim nećemo da kažemo, kako bi možda i ne ribarska mjesta pri moru morala biti riješena bogavstava svog mora, a usljed zaraze filoksera trpti glad. No, ne dapače mi smo zato, da se u prvom redu mora ovima pomoći. Do duše pomorska vlada ovdje ondje to je i učinila, ali kako?

Ona je dakle napraviti mrežu, poglaga je sagraditi ribarske brodove, pak je to sve naravno došlo u ruke neuku i nepučenju ribaru, koji do onog časa nije imao ni pojma o mreži. Je li se mreža izparala, mora da gnjuje, jer je nijedan

Dalmacija u arhitekturi i plastici.

Dalmatians Architektur und Plastik. Gesamtsichten und Details mit einem reichhaltigen. Texte vom Architekten Cirillo M. Iveković, k. k. Baurat. Wien, Verlag von Anton Schroll & Co. Svezak I. i II. Ciena Kr. 35 svaki svezak.

Drugo poglavlje (18-20) nosi naslov: Die Stadt und die Gemeinde. Pisac tu izlazi, kako je u staro doba municipalno okružje Trogira bilo jednako veliko kao i gradsko, jer sve do srednjeg vijeka nema tragova, da bi grad bio poduzeo kolonizaciju kopna ili otoka Bua (Čiovo). Ravnicu na kopnu bijaše kolonizirana od veterana cara Klaudija, ali se smatralo, da to zemljište pripada području Solina, koje se po nekim vijestima protezalo od Spljeta pa do Trogira. U staro je doba grad bio velik kao i otok, na kojem se dizale, ali obsegom svojim bijaše za polovinu od današnjega. Taj otok bijaše nastao na najjužnoj strani zaljeva između Čiova i kopna usljed spore ali neprekidne naplavi, imaje gotovo podupnu okrugli oblik, a dizao se tek za nekoliko decimetara nad najvišom površinom vode. Naplava se pak učinila radijake struje, te je u onom zaljevu vladala i sa sobom nosila ne samo pjesak i bilinske ostatke, već i osrednje kamačke, pak je sav taj materijal odlagala na plitčine, koje se tu nalaze. Plitčine se opet stvorile od hridina, koje su se pod morem pružale sve do

Čiova, amo tamo stršile iz vode, te pravile zapreku, o kojoj se zaustavljao materijal nošen od struje. Čitavi se donji nastoj grada baš sastoji od spomenutog taloga, te se je kod raznih izkopavanja tek amo tamo naišlo na čvrsti klisurasti temelj.

Gradske su zidine u staro doba bile veoma slabe; na ulazima se u luku dizala po jedna kula; ulice su naprotiv bile dobro popločane.

Već prvih decenija srednjega vijeka nastanile stanovnici Trogira obalu kopna, što ležase napram gradu, i otok Čiovo. Ovaj se posjed tijekom vremena sve više širio, a mnogi kraljevi iz raznih kuća bogatim ga darovština ma još više proširše: tako Geja, godine 1151., pak Bela IV.

Na starim se temeljima gradskih zidina počele u srednjem vijeku sa vanjske strane graditi kuće. One odličnijih i bogatijih obitelji imale su takoojer i svoj toranj, tako da su kuće iste pravile gradske bedeme, a municipiju drugo nije trebalo nego učvrstiti ulaze i na zidinama da sagradi zavrtovne triemove. Municipalnom naredbom od 30 aprila 1317. bilo je pak naredjeno, da budu zazidani svi prozori na kućama i tornjevima, koji su se otvarali prama vani. Godine 1116. i 1171. grad je bio podpunno porušen, tako da se danas nalazi veoma malo tragova, koji bi bili stariji od te dobe. Godine 1180. započelo popravljanje gradskih zidina, ali se je pri tome išlo veoma sporo, jer nije bilo novčanih sredstava, tako da početkom XV. stoljeća radnje ne bijahu još dovršene. Godi-

ne se 1368. spojilo sa gradom i zapadno predgrađe, a tako zvani gradski dio Borgo, radi nestašice sredstava, bio je s prva u čvršćen trnjem i drvenim koljem. Kada je Trogir godine 1380. i 1383. dobio od kralja Ljudevita po 2000 forinti novčane podpore, tada se tek dogradio dobar dio gradskih zidina, ali radnja ne bijaše ipak podpunno dovršena. U takovom stanju ostade sve do 1646. Tada Venecija odluču da se grad, prama novim ratnim potrebama, što bolje učvrsti. U tu svrhu posla u Trogir svog mjeznika Aleksandra Magli. Ovaj se dade odmah na posao, ali ga mjeseca septembra iste godine zamieni mjeznik Benaglia, koji skoro zatim dodje u sukob sa genuezem Fra Antonio Lini. Ovaj naime zahtijevao, da se gradska vrata i svi otvori jednostavno zazidaju, da se sasvim zapusti protivni kraj kopna, gdje se uz druge grude nalazile više odličnih trogirskih gradjana, te crkve sv. Frane i sv. Jurja. Ali mletačko vieće zabaci ovu osnovu, tako da je mjeznik Benaglia mogao nastaviti svoj rad prama prvotnom planu. Najprije se počelo utvrđivanje sa sjeverne strane, jer je odalte prietila najveća pogibelj, pak uzastopce sa južne. Ostaci se onih utvrda sa sjeverne strane sačuvali sve do početka XIX., a onih sa južne do početka XX. stoljeća.

Od davne davine spajahu mostovi grad toliko sa kopnom koliko s otokom Čiovom. Na kopnenju su strani gradjani imali svoje perivoje, zaseoke i polja, a na otoku Čiovu samo svoje ljetnikovce, gdje su boravili za ljetnih mjeseca. Bijaše naime

gradjanima zakonom zabranjeno da neprekidno borave na Čiovu, dapače odlukom 28 februara 1635. bijaše ustanovljeno da svaki gradjanin, koji bi na Čiovu sagradio kuću za neprekidno boravljenje, izgubi sva svoja gradjanska prava.

Stanovnicima Čiova, koji su živjeli kao pastiri i kmetovi trogirskih gradjana, bijaše zabranjen prolaz kroz grad, te im označen drugi put. Kod novih radnja za učvršćenje grada nestade tog prolaza, na što se je osobito tužio povjestničar Andreis, jer da težaci na prolazu gnuse grad.

Kao što su dva mosta spajala Trogir sa kopnom i otokom Čiovom, tako bijahu i dvoja glavna vrata. Osim ovih glavnih bilo je i drugih manjih, od kojih se nije ništa sačuvalo. Glavna su vrata bila medjusobno spojena jednom ulicom, koja se može smatrati glavnom ulicom Trogira.

Tiekom se vremena ova ulica znatno promienila. U sredini se njezine dužine nalazila kaplata katedralke, s koje se opet prama pokatu po čitavoj dužini grada pružala druga ulica, tako je Trogir po primjeru Spljeta i ostalih primorskih gradova bio razdijeljen u četiri diela. Ove su ulice bile žila kucavica čitavog prometa.

Gradjani su uvijek pokazivali veliki interes oko poljepšanja i čistoće grada. Tako je vieće u jednoj sjednici mjeseca februara 1300. bilo zaključilo, da se glavni trg proširi i poljepša, usljed česa se moralo odstraniti grobište s istočne i južne strane stolne crkve, te još dosta kuća, manjih i većih, sagradjenih od drva. Ove radnje

bijaše izvršene već osam godina kasnije, tako da je godine 1308. trg imao današnji oblik i obseg. Manji trg izpred stolne crkve bio je naprotiv dovršen 1600., tako proizlazilo iz nadpisa na spomen-stupu.

Posred glavnog trga dizala se sve do godine 1420. kopljača za zastavu. Kad je Trogir bio zauzet od Mlečana, nestalo je te kopljače, koja se tek 1534. povratila na svoje mjesto usljed energične predstave gradskih odaslanika. Pod kopljačom je je ležala okrugla ploča od kamena, na kojoj je stajalo evandjelje za javne zakletve.

Trogir imaje takoojer dve luke. Južna bijaše široka, duboka, sjegurnija, a sjeverna uzka i plitka, neprestano se pjeskom napunjaše i moraje često biti pročišćena. Južna luka ima još danas dva ulaza. Preko užež iztočnog se ulaza prolazi na pokretnom mostu, koji je bio sagradjen godine 1867. Na onoj strani otoka Čiova, što leži napram gradu nalazilo se samo nekoliko ljetnikovca. te težake kolibice i neke omanje kapelice. Neznatan bijaše takoojer i broj stanovnika, koji se danas tako razvio, da je gotovo isti kao u gradu. Na istočnoj se strani nalazilo zaklonište za gubavce, koji su prama odluci od 18 marča 1416. morali sami boraviti na otoku. Iste je godine bila za njih sagradjena mala kapelica, koja je polovicom XVII. stoljeća bila proširena i stavljena u današnje stanje. Poviše prama istoku je ležao franjevački samostan Drid, sagradjen godine 1551. povrh jedne spilje, u kojoj su mnogi sproveli sveti život.

(Nastavit će se.)

zadrugar nezna okripiti ili jedan komad nje promieniti. Znamo, da je pomorska vlada dala jednu zadrugu ribarskoj mrežu i ostalo ribarsko orudje do vrijednosti 3000 K, a ova zadruga imala je u 3 godine nekisti prihod od 48 K.

Po onome što smo vidili, po onome što smo čuli i po onome što nam kažu, našem ribarskom zadrugarstvu dani su većim dijelom izbrojeni. Da li ovo djeluje i da li će djelovati na naše sveukupno ribarstvo, mi neznamo, te puštamo da sebi zaključak svori svaki mišaoi rodoljub.

Da se spasi što se spasiti dađe, naše je tvrdo osvjedočenje, da se mora učiniti sljedeće:

1. Svota od 120.000 K što se ima uložiti u nabavu motora za nadzor nad ribarstvom (jer kako danas stvari stoje nemamo što nadzirati) neka se uložiti kao početna glavina u „Ribarski Savez“ koji se mora osnovati. U slučaju, da su motori već naručeni, neka se predaju na porabu „Ribarskom Savezu“ da budu od pomoći zadrugarima, po primjeru hrvatske vlade u primorju.

2. Pošto nam je ribarsko zadrugarstvo dizorganizirano, neka se nađe i imenuje valjane organizatore, koji će urediti ove zadruge koje postoje, a koje ne podpadaju pod nadzor i nisu učlanjene u „Zadrugom Savezu“ u Splitu, te prirediti potrebite zadrugne knjige i tiskanice.

3. Neka se ne povećava broj ribarskih stražara, a neka se opredijeli svota od 100.000 K. kako bi mogli izplatiti sve privatne dugove pojedinih zadruga, koje danas imaju, a koje bez prodaje već u djeljenih mreža i alata izplatiti ne mogu.

4. Neka se cilji ribarski zadrugni pokret ustupi „Ribarskom Savezu“ kojemu nek ustupi svu svoju vjersiju i gotovinu „Austrijskoga Ribarskog društva u Trstu“, jer će samo ovim načinom naše ribarsko zadrugarstvo moći postati moćan faktor u napredku i preporodjenju našeg ribarstva, dok bez ovoga moći ćemo samo to želiti lutajući ama tamo, kako lutamo bezuspješno ima već tri godine.

Častnom zastupniku Dr. Dulibiću, kao predsjedniku ribarskog odsjeka u parlamentu, ovoliko stavljam na dušu. Ovo je prešno, dapače prešnije od svih ribarskih zakona, kojih neće biti ni potreba kad nam bude cvalo i napredovalo ribarsko zadrugarstvo na našim obalama i na našem sinjem Jadranu.

Iz hrvatskih zemalja.

† Jerko Pavelić.

Brzojavljaju nam iz Otočca 13 studenoga: Sinoć je preminuo Jerko Pavelić. Sprovd biti će sutra. — Dr. Petričić.

Kada se početkom prošlog listopada sastajali u Zagrebu izaslanici naše stranke, da ovičnjaju uspjehom rad za slogu svih pravaša, iz Otočca dolazilo je pisamce od narodnih zastupnika Jerka Pavelića i dra. Živka Petričića, u kojem javljahu, da ne mogu prisustvovati konferenciji, ali izjavljaju da pristaju unapred na sve zaključke. I u tome pismu Jerko Pavelić tužio se da mu bolest ne dozvoljava da sudjeluje kod toli željkovanog djela.

Mjesec dana nakon uglavljene sloge svih pravaša Jerko Pavelić zaklopio je trudne oči zadovoljan što će prvi moći velikeomu Starcu donieti veselu viest.

Pok. Pavelić bio je čovjek pedesetih godina. Lička korenika, bio je čvrst i nepomičan kô gordi Velebit u kom je nikao. Bio se posvetio učiteljskom zvanju, ali je i on, jedući onaj gorki kruh, morao osjetiti na sebi bies Khuenov. Ostaviv učiteljsko zvanje posvetio se gospodarstvu. Bio je predsjednik Hrvatske Štedione u Otočcu i jedan od utemeljitelja hrvatskog parobrodarskog društva u Senju.

Kada je god. 1906., nakon burnih dana narodnog pokreta god. 1903., prostranju Banovinom nov život, u svibanjskim izborima srušio je narod magjarone, te je Karlobag svoje povjerenje dao starčevićanskom kandidatu Jerku Paveliću. To je svoje povjerenje narod ponovno dao pokojniku za sljedećih izbora pod Rauchom i pod Tomašević, pa i sada se sprema da ga istim povjerenjem odlikuje. Ali pokojnik osjećao je težinu bolesti te je u pismu na predsjednika stranke dra. Milu Starčevića izjavio, da se neće moći kandidature prihvatiti. U saborskom radu odlični pokojnik bio jedna markantna pojava, uvijek revan u vršenju svojih zastupničkih dužnosti, cijenjen i od samih protivnika.

Bila mu laka ona kršna lička gruda,

a učiviljenoj rodbini naše iskreno saučesće. Slava mu!

Čast sveučilišnoj omladini!

U subotu 11. ov. mj. obavljen je na zagrebačkom sveučilištu izbor uprave hrvatskog akademskog podpornog društva. Ovo društvo, po naravi svojog humanitarizma, imalo bi biti van dosega stranačke borbe. Za Khuenove ere, nakon što su bila, osobito radi spaljenja magjarske zastave prigodom kraljeva boravka, ukinuta razna udruženja sveučilišnih gradjana, akademsko podporno društvo, uz svoju humanitarnu zadaću, imalo je i patriotski cilj. Kada su pred više godina slavsrbi srušili u izborima pravašku omladinu, zavlađade tim društvom kao svojom domenou. Između ostalog napredna omladina može se i tim pohvaliti, da je na svečanosti, od podpornog društva priredjene, pozivala i satrapa Hrvatske grofa Khuenta.

Ali reakcija, koja se opažala u cilom našem javnom životu proti zatomnom djelovanju hrvatsko-srbske koalcije, morala je naći odjeka i među sveučilišnom mladeži. Tako vidimo da su naprednjaci najprije bili primorani da dadu i pravašima razmjerno zastupstvo u upravi podpornog društva. Ljetos tražijahu pravaši, da se na isti način postupa, ali naprednjaci prepuštali im samo manjinu, što su pravaši, uvjereni o svojoj nadmoći odbili. U izborima, koji su obavljeni dne 11. ov. mj., pravaška lista dobila je 180 glasova, naprednjačka 190, a „Domagojci“ 70 te je tako došlo do užeg izbora, u jemu su Domagojci, također pravaši, glasovali za pravašku listinu.

Osudjen vodja naprednjaka.

Zagrebački sudbeni stol osudio je dne 10. ov. mj. dra. Ivana Lorkovića na zatvor od 3 mjeseca radi prevare počinjene tim što bi dr. Lorković na prosvjedu uloženu protiv izbora dra. Neumana bio krivotvorio podpis Bogdana Penjića. Kada bi bankski stol osudu potvrdio, dr. Lorković izgubio bi sva građanska prava i tako bi se Tomašić lišio u saboru jednog svog ličnog protivnika.

Obćinski izbori.

Mješovito povjerenstvo uništilo je s formalnih razloga obćinske izbore u Rabu, Opuzenu i Grblju, a odbilo utok proti izborima u Makarskoj i Trogiru. Stvar obćinskih izbora u Makarskoj spada pred upravno sudiste u Beču.

„Naša Sloga“ seli iz Pule u Trst.

Iz Pule javljaju, da se „Naša Sloga“ seli u Trst, gdje će ju otačbenici preuđesnu izdavati. Potreba jednog hrvatskog lista u Trstu osjećala se odavna, pa želimo „Našoj Slogi“ najljepši uspjeh.

Novi dobrotvor Družbe.

Javljaju nam iz Zagreba, da je jedan skromni dobročinitelj posredovanjem tajnika zagrebačke trgovačko-obrtne komore gosp. Peroslava Paskievića-Čikare darovao Družbi sv. Ćirila i Metoda za Istru 5000 K. Živio i u njega se i drugi ugledali!

Gospodarski pregled.

Rkupština hrvatskog parobrodarskog društva u Senju.

Dne 5. ovog mj. obdržavala se u Senju skupština hrvatskog parobrodarskog društva. Prisustvovao je velik broj diončara. Usled progona magjarskih oblasti i nedostojne utaknice ug. hr. par. društva moralo je ovo naše hrv. par. društvo izdržati tešku borbu. Na skupštini je primljeno na znanje poslovno izvješće. Zaključeno je da se parobrodi „Petar Zrinski“ i „Svačić“ prodadu, a parobrodima „Hrvatska“ i „Ante Starčević“ da se uzdrže pruge Rieka-Senj i Rieka-Karlobag do 31. siječnja 1912, kada će se sazvati izvanredna skupština da odluči o fuziji hrvatskog parobrodarskog društva sa austro-hrvatskim društvom.

Transzularna željeznica.

Savj. Josip Grioni bavi se u „Piccolo della sera“ od 10. ov. mj. pitanjem transzularne željeznice, osvrćuć se na jedan članak o istom predmetu u istom listu, gdje je bilo dano izraza zabrinutosti trščana, koji u gradnji transzularne željeznice Preluka—Zadar vide utakmicu Trstu. Gosp. Grioni drži da željeznica Preluka—Zadar ne bi bila aktivna i to radi okolnosti mjesta kojima bi imala prolaziti. Transzularna željeznica mogla bi ići dalmatinskim otočjem, može ići bajkalskim jezerom za Sibiriju, ali nipošto gdje bjenski bura. Zato trščanski trgovci ne trebaju se bojati utaknice. Valda nitko u ministarstvu ne misli ozbiljno o gradnji ove željeznice. Ako je vlada i ovu prugu ubrojila u svoj program, to je samo za to, da se svietu baci malko pjeska u oči.

Pisac drži, da je jedna druga osnova koja bi bila kadra, ugroziti interes Trsta i Dalmacije, a to je željeznica Novi-Banjaluca, Jajce, Bugojno, preko Mostara, Gabele, Hutora na Neum. Magjari hoće da spoje Budimpeštu u Neumom, bosansko-hercegovačkom lukom, tako da bi imali dvie luke: Rieku u Neum.

Dalmatinske željeznice na vrbi svirała.

Čuje se da se ministarstvo rata izjavilo protivnim gradnji transzularne željeznice Preluka—Zadar i to srazloga, što bi takova željeznica bila preveć izložena hitcima s neprijateljskih brodova te prevoz vojske nesiguram i dugotrajan. Jednako se je ministarstvo rata izjavilo proti gradnji željeznice Gabela—Dubrovnik, jer bi pruga, radi blizine obale, u vrijeme rata bila saviše izložena.

I tako dalmatinske željeznice ostaju još uvijek pjesma budućnosti.

BURZOVNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 14. studenoga.

Jedinstvena 4% konv. renta, Maj—Novembar	9190
Jedinstvena 4% konv. renta, Januar—Juli	9180
Jedinstvena renta 4 2/2% u notama, Februar—Avgust	9495
Jedinstvena renta 4 2/2% u srebru, April—Oktobar	9505
Austrijska renta u zlatu	11605
Austrijska renta u krunama 4%	9180
Austr. renta invest. 3 1/2%	8055
Ugarska renta u zlatu 4%	11105
Ugarska renta u krunama 4%	9075
Ug. renta invest. 3 1/2%	7895
Dionice austro-ugarske banke	1900
Veresijske dionice	651
London vista	240,921
Njemačke drž. banknote za 100 m. njem. drž. vried.	11,775
Komadi od 20 maraka	2354
Komadi od 20 franaka	1915
Italijanske banknote	9485
Rubliji	255

Iz grada i pokrajine.

Gđjica. Janda Draga. učiteljica na mjestnoj ženskoj građanskoj školi, položila je ovih dana s odličnim uspjehom ispit osposobljenja za građanske škole. Najtoplije čestitam!

Ubožkom Domu darovao je preko našeg lista gosp. Dr. Božo Štambuk, sudac u Driušu, K 5 da počasti uspomenu pok. gdje udove Fumiš rođ. Bilić.

Zabava u Sokolu. Za nedjelju spremaju naš diletant zabavu u Sokolu i tim otvaraju toli omljetuju zimsku zabavnu sezonu. Poblje javit ćemo u sljedećem broju.

Vjenčanje. Danas se vjenčaje naš vrli istomišljenik gosp. Jankov Malenica sa odličnom gospodjicom Dragom Breyer. Bilo sretno!

Pobjegli vojnici. Brzojavljaju nam iz Pirana: Sa ratnog broda „Maria Theresia“ pobjegli su: Matulović Ivan iz Šibenika, ognjar II. razreda i Mejić Sidić Ante iz Zlosela, mornar IV. razreda.

Pao u more. Neku več r jedan mornar sa Schwarzenberga, hitujući baciti list u poštansku škrinju na „Nadi“, pao je u more. Opazio je redar Zorčić i spasio ga.

Pomozite siročadi! Primamo iz sinjske krajine: Na 30 rujna Matija Jurisčić rodila je dvoje Jake i zdrave muške djece, ali je nakon malo sati preminula. Za sobom je ostavila osmero siročadi. Najstarijem je 17 godina. Ona je bila vriedna tkalica, te je svojom zaslužbom uzdržala obitelj. Miž je već 10 u godine, te nije sposoban da toliko zaradi, da uzdrži ovoliko obitelj, a pogotovo nema otkde da plaća dojičje za ova dva bizancir. Buduć da nema odakli: nikakve pripomoć, obraća se vrhućom molbom na milostiva srca dobrih duša, da ga mi bilo kakvim doprinosom pomognu, te da na ovoj gladnoj godini obiskribi kruhom svoju gladnu i dovieka učiviljena djecu. Ko želi što bliži nek pošalje na Božu Jurisčića ili na Župski Ured Novosela z. p. Ugljane. Imena dobročinitelja biti će oglašena.

Driuš, 13 studenoga: Naš brat Slovenac gospodin Josip Nagoda, željeznički činovnik iz Divaće a u službi kao glavar na kolodvoru u Sivericu, vjenčao se je jučer poslie podne u Crkvi Sv. Ante ovdje u Driušu sa milovidnom i dražestnom gospodjicom Marijom Nedoklan p. Ante, od čestite i poštene hrvatske obitelji. Bilo sretno i beričetno!

Tom prigodom na Gospodskoj sofi u večer pri nazdravici dragoj Hrvatskoj domovini, sakupila se svota od kr. 18 za družbu sv. Ćirila i Metoda, a darovaje

sljedeća gospoda: Joso Šikić, oružnički postajevođa u miru, kr. 6; Paško Žežerović, istarski Hrvat, kr. 5; Joso Nagoda, Kr. 2; Petar Drezga kr. 2; V. Zorac kr. 2; Nikola Vežić kr. 1. Zivili darovatelj! Prisutni druženju povjerenik naš gospodinom lukom, tako da bi imali dvie luke: Rieku u Neum.

Odjeci izbora u Stonu. Pišu nam iz Stona: Amo su, za vrijeme proglašenja kandidature gosp. Miha Jerinića, bili anonimno tuženi Državnom Odvjetništvu Simo Ljuban, Mato Buško, Pavo Kralj i Frano Vlašić, tobože da su činili pritisak na izbornike.

Državno Odvjetništvo podiglo je proti istim izvide, ali nakon preštanja obtuženih i svjedoka bili su riešeni obtužbe, je obućerani ogavnim lažima anonimnog denuncijanta. Taj denuncijant jest glavom umišljeni vodja demokratsko-utvaraške stranke Frano Bandur pok. Marina, kako se rukopisno uzpostavilo pregledbom tužbe po Simu Ljubanu.

Nakon pregledbe obtuženici su podigli tužbu proti Franu Banduru, radi uvriede poštenja, ali je bio riešen od c. k. koř. Suda u Stonu i prizivnog Suda u Dubrovniku.

Kad se doznalo za anonimnu tužbu, sva su se gospoda utvaraši zgražali, nazivajući anonimnog denuncijanta gorim od ubojice, pulcijom, koju ne treba plaćati i otvoreno su se izrazili, čim se dozna tko je tužitelj, da će se odreći svih časti lu obćini i Ćitaoinci, ako taj u istim bude.

Nu, gle čuda! Naša gospoda čačići, kako ih amo narod nazivlje, ne samo što nisu održali rieč, već su mu dapače čestitali čim je ostao riešen i birali ga u novo obćinsko vijeće, a po svojoj prilici birat će ga načelnikom, jer kao takav nek im je uzorom.

Eto, takovi su naši utvaraši, njima je sve nepošteno i nedolično što misle da je poteklo od naših pristaša, ali čim doznadu da je to učinila koja njihova figura, promjene smisla celog učina, nadvlada im zdrav razum stranačka strast. Njima to nepošteno djelo najednom zasja bljeskom liberalizma, te figuru tog nedoličnog djela proglašuju pravim herojem stranke i daju mu najveće časti.

Redarstvo na Muću. Pišu nam iz Muća, 8 studenoga: Amo mi na Muću imamo redara imenovanog od obćinskog vijeća samo da se ne škita po svietu bez službe. On vrši i pisaršičke obćinske poslove — kako se on sam hvati — više nego svi obćinski činovnici zajedno premda nije izučio ni pučku školu.

Nu to sve ne mari, ali on ne vrši svoju pravu redarstvenu službu nikad, nego samo prigodom izbora da čuva načelnika i da zatvoru Grgu Krolu kad zaviče: „Življa naša nova stranka“. Nu o ovomu nije fajda govoriti dok Sud ne pokáže našem „deli — puliciji“, dakle doprije njegova vrama.

Ali uza sve to mi kao u velegradu imamo drugih redara, tako zvanih detektiva, koji nas čuvaju da nam se zlo nedogodi i šalju nam u pomoć cilju oružničkoj postaju, na čelu glasovitog Pešu, da čuvaju da se općinskom tajniku zlo ne dogodi. Gosparu, ostavite redarske službe, a bolje čuvajte gajeve povjerene Vašem nadzoru, jer svako ustrpljenje ima svoje granice.

Nesreća na torpiljarki. Prekojučer na torpiljarki „Anagonda“ u Pulj došlo je do velike nesreće. Pokvario se parni ventil, a na to para opari dva ognjara i jednoga mornara. Ognjari Henrik Katon i Mojsijka Toth, iz Ugarske, ostođaoše na mjestu mrtvi, a mornar Kunada zadobio je teške opekline.

STRANCI U ŠIBENIKU.

Prispjeli od 3 do 7 studenoga.

Grand Hotel Velebit: Schicha Otokar, poručnik, Zadar; Sag Bela, liečnik, Grahovo; Gutauer Herman, poručnik, Zadar; Mader Franz, nadzornik za voćarstvo, Zadar; Pavlič dr. Franjo, pošt. činovnik, Zadar; Pollak Josip, putnik, Beč; Sotter Eduard, c. k. četnik, Sinj; savjetnik Persicalli sa suprugom i kćeri, Zadar; Skočić Krste, posjednik, Vodice; Ćičin-Sain Sime, trgovac, Vodice; Šteljer Julije, putnik, Beč; Vidij Vjekoslav, putnik, Ljubljana; Sabidussi Italo, putnik Trst; Brod Albert, putnik, Trst; Ziegler David, putnik, Bmo; Forčić J. tvorničar, Komen; Stojanov Roko, zemaljski savjetnik, Zadar; Desnica Olga, posebnika, Knin; Montag Emilij, putnik, Beč; Werl Josip, trgovac, Beč; Medini dr. Ćedomilj, tođevnik, Driuš; Jugović Stjepan, putnik, Split; Bartel dr. Fritz, bankovni tajnik, Vllahč; Mutić Ela, privatnica, Driuš; Wagde Artur, Pula; Samuel Simon, trgovac, Trst; Proucinčević R., inžinir, sa gospodjom, Siverić; Fabio Humbert, putnik, Split; d'Moritz Franz, putnik, Split; Petranović dr. Giorje liečnik, sa suprugom, Knin; Runaresetti Dante, putnik, Rieka; Kvekić Ante, fin. povjerenik, Zadar;

Sajković Aron, putnik, Rieka; Krasel L., c. k. major, sa suprugom i djecom Šibenik; Lelas Artur, namj. konceptsi, sa gospodjom, Zadar; Juraga Jakov, putnik, Trst; Vero Emilij, putnik, Pošta; Barta Izidor, putnik, Budimpešta; Zatihero Amilcar, električni tehničar, Tržić; Sabidussi Italo, putnik, Trst; Veskovik Nikola, Mal Lušinj;

Hotel Krka: Raisol Josip, putnik, Beč; Kauter Maks, putnik, Mikleuš; Wilhelm Kubitschek, profesor, Beč; Vujatović Šarou Andrija, c. k. biželjnik, Knin; Ariangelo Chittaro, zidar, Udine; Sutor Artur, želj činovnik, Trst; Oto Munkelt, šum. povj., Sinj; Markovina Marko, posjednik, Split; Batizfahy Bela, Rieka; Raimondi Justo, posjednik, Zadar; Marinović Ante, c. k. mještik, Zadar; Pliuti Vjekoslav, putnik, Beč; Brmi Bartul, trgovac, Jakin; Bernardon Tulio, trgovac, Rovinj; Verones Antun, trgovac, Trst.

Hotel de la Ville: Lenke Max, trgovac, Beč; Schwob Viktor, činovnik sa suprugom, Beč; Riechenback Dragutin, pom. častnik, Pula; Cernolata Vinko, putnik, Beč; Makarovič Rudolj, trgovac, Split; Martelanz Mijo, putnik, Beč; Martelanz Rikard, putnik, Beč; Mörpurgu Artur, viši geometer, Beč; Linhard Robert, zapovjednik broda, Mandalina; Monti dr. Hugo, c. k. biželjnik, sa gospodjom, Knin; Pecarić Lndvig, pom. pođć., sa gospodjom, Šibenik; Dr. Niko Gijvović, zubar Split; Martinelli Silvije, inžinir, Zadar; Dragosin Ante, putnik, Trst; Josip Brix, c. k. pođčastnik, Beč.

Sliedi na četvrtoj strani.

Br. 13290.

Natječajni oglas.

Otvara se natječaj na mjesto redarstvenog povjerenika kod ove obćine.

Spram zaključka obćinskog Vijeća u sjednici 15 listopada 1906 primati će u predplatnim mjesječnim obćinama-propisanu plaću od Kr. 1600— na godinu, a imati će pravo na tri petogodišnje doplate od Kr. 200— svaka.

Redarstveni povjerenik ima pravo na mirovinu u smislu pokrajinskog zakona 28 veljače 1899, nakon jednogodišnje kušnje i stalnog imenovanja.

Natječaj traje do 15 prosinca 1911.

Od natječajelja traži se, da svojim molbama prilozie:

- 1). Riečenicu.
- 2). Svjedočbu ponašanja.
- 3). Svjedočbu o dosadašnjem službovanju.
- 4). Dokaz da poznaju hrvatski.

Šibenik, 6. studenoga 1911.

Od Obćinskog Upraviteljstva

Načelnik

Dr. Krstelj.

Prisjednik

Matačić.

Marko Markovina
Split
Telefon 93.

Skladište i Zastupstvo

Peći i šparherda,

Eternita

Cijevi, dimnjaka i pločica

keramike

Stakla prostih i ornamentalnih

Papendeka tankog i debeloga

Zahoda porulane i t. d.

Nuzzaslužba!

POSVE BADAVA šaljem jedan elegantni iz amer. double zlatu odulji list dvostruki lanac sa privjeskom onomu, koji mi pošalje 100 adresa, na koje ja moj katalog badava pošlati mogu. Adrese imaju biti od obrtnika, namještanika, činovnika i ne više od 10 adresa iz jeenog mjesta. Ovih 100 adresa ima se točno i razgovietno napisati na 100 bielih ceduljica u veličini od 8 cm. širine i visine, sa naznakom kod svake adrese: Ime i prezime, zanimanje, mjesto, zadnja pošta i zemlja. Pošiljka ima biti sa 20 filira frankirana te najdalje do 1. studenoga pripisatna na

Leop. Schaechter, Beč XVI. 14.

Lerehenfeldergürtel 5-7.

Hrvati!

Sjećajte se Družbe

SS. Ćirila i Metoda.

